

Міжнародна підтримка судово-психологічної експертизи дітей — жертв війни: досвід і перспективи України

Владислав Негребецький

кандидат юридичних наук, доцент, науковий співробітник лабораторії «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю», Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0478-6533>, e-mail: vladislavnegrebetsky@gmail.com

Ірина Негребецька

студентка 1-го курсу магістратури факультету прокуратури, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого Міністерства освіти і науки України, ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8942-8975>, e-mail: i.v.negrebetska@nlu.edu.ua

Розглянуто роль міжнародної підтримки в розвитку судово-психологічної експертизи дітей, які постраждали внаслідок війни в Україні. Окреслено основні напрями міжнародної допомоги: підвищення кваліфікації фахівців, розроблення методичних рекомендацій, забезпечення доступу до цифрових інструментів психодіагностики, а також підтримку дітей із вразливих категорій.

Ключові слова: захист прав дитини; діти жертви війни; правосуддя, дружнє до дитини; міжнародна підтримка; судово-психологічна експертиза; цифрові інструменти психодіагностики.

International Support for Forensic Psychological Examination of Child Victims of War: Experience and Prospects of Ukraine

Vladyslav Nehrebetskyi, Iryna Nehrebetska

The article examines the role of international support in the development of forensic psychological examination of children affected by the war in Ukraine. The main areas of international assistance are outlined: improving the skills of specialists, developing methodological recommendations, ensuring access to digital psychodiagnostic tools, and supporting children from vulnerable categories of children.

Keywords: child rights protection; child victims of war; justice, child-friendly; international support; forensic psychological examination; digital psychodiagnostic tools.

В умовах повномасштабної війни в Україні значно зросла кількість дітей, які стали жертвами насильства, втратили близьких, пережили окупацію, депортацію або інші травматичні події [1]. Це створює нагальну потребу в підтримці й розвитку судово-психологічної експертизи як інструменту захисту прав дитини.

З 2012 року Україна є учасницею Конвенції Ради Європи про захист

дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Лансаротська конвенція) [2].

З 1 квітня 2025 року за ініціативою Ради Європи стартував міжнародний проєкт «Захист прав дітей та забезпечення правосуддя, дружнього до дитини, в Україні» (термін: 1 квітня 2025 року — 31 грудня 2026 року) [3]. Проєкт спрямований на підтримку процесу реформування системи

правосуддя в Україні з огляду на специфічні виклики, спричинені збройною агресією, з метою захисту дітей від усіх форм насильства та забезпечення дружнього до дітей правосуддя. Проєкт розроблено з метою захисту і просування прав дітей відповідно до стандартів Ради Європи з урахуванням особливих ризиків, спричинених війною, для дітей, переміщених всередині країни, примусово переміщених дітей, дітей, які залишилися без піклування батьків, дітей без супроводу дорослих. Він орієнтований на підвищення ефективності механізмів створення дружніх до дітей умов і процедур правосуддя, а також на підвищення потенціалу різних цільових груп фахівців, які працюють для дітей та разом з дітьми.

Діяльність проєкту ґрунтується на Стратегії Ради Європи з прав дитини (2022—2027) «Права дітей в дії: від стабільної реалізації до спільного новаторства», прийнятої Комітетом міністрів у лютому 2022 р. [4]. Поміж шести стратегічних пріоритетів проєкту передбачені дії, спрямовані на захист і відстоювання прав дітей у кризових та надзвичайних ситуаціях, подібних до тієї, з якою сьогодні стикаються діти в Україні.

Стратегією передбачено ключові напрями діяльності, зокрема, міжвідомча співпраця: розроблення моделей ефективної взаємодії між правоохоронними органами та соціальними службами. Зокрема, доцільним є пілотування моделі «Барнахус» в Україні [5]. Барнахус (від *barnahús* — «будинок для дітей» у перекладі з ісландської) — це місце, де ба-

гатопрофільна міжвідомча команда, до якої належать представники правоохоронних органів, кримінального судочинства, служб захисту дітей, а також медичні працівники й працівники сфери захисту психічного здоров'я, співпрацює, щоб забезпечити дітям — жертвам та свідкам насильства — скоординований ефективний захист, послуги та правосуддя, дружнє до дітей [6]. Тому імплементація моделі «Барнахус» у практику судово-психологічних експертних досліджень є цілком доцільною.

Також рекомендовано підвищення кваліфікації фахівців з питань прав дитини та правосуддя, дружнього до дітей, зокрема працівників правоохоронних органів, судових експертів, працівників системи правосуддя, а також створення інтернет-платформи, де діти анонімно зможуть викладати свої запитання, коментарі, не пов'язані з правовими питаннями, скарги та пропозиції щодо правосуддя, дружнього до дітей, а також отримувати інформацію та кваліфіковані консультації у зручній і зрозумілій для них формі [4].

З метою реалізації проєкту Радою Європи 21 березня 2023 р. було оголошено конкурсний відбір міжнародних консультантів для надання інтелектуальних послуг у сфері захисту прав дітей [7]. Основними напрямками грантової підтримки були:

- гармонізація національної політики, правової бази та практик зі стандартами Ради Європи та іншими міжнародними стандартами у сфері прав дитини;
- розроблення та проведенням тренінгів для фахівців юридич-

них професій та правоохоронних органів;

- розроблення та проведення тренінгів для фахівців неюридичних професій (соціальних працівників, освітян та ін.);
- розбудова потенціалу та розроблення правових інструментів відповідно до міжнародних стандартів практики щодо дітей у зонах збройного конфлікту та дітей у групах ризику (внутрішньо переміщених дітей; вимушено пе-

реміщених дітей; дітей, позбавлених батьківської опіки, піклування; дітей без супроводу дорослих; дітей, які вимушені були покинути заклади опіки; дітей з обмеженими можливостями).

Цілком підтримуємо значення міжнародної підтримки для розвитку судово-психологічної експертизи в Україні. Вона сприяє не лише захисту прав дітей, а й інтеграції України в європейський простір правосуддя, дружнього до дитини.

Перелік джерел посилання

1. Діти війни (24 лютого 2022 — 03 вересня 2025). URL: <https://childrenofwar.gov.ua/> (дата звернення: 15.08.2025).
2. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства від 25.10.2007 р. : ратифік. з заявами Законом від 20.06.2012 р. № 4988-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927#Text (дата звернення: 15.08.2025).
3. Захист прав дітей та забезпечення правосуддя, дружнього до дитини, в Україні. Офіс Ради Європи в Україні : офіц. сайт. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/protecting-the-rights-of-ukrainian-children-and-ensuring-child-friendly-justice> (дата звернення: 15.08.2025).
4. Стратегія Ради Європи з прав дитини на 2022—2027 рр. : «Права дитини на практиці: від стабільної реалізації до спільного новаторства» : схвал. Комітетом міністрів Ради Європи. URL: <https://rm.coe.int/cdenf-unofficial-translation-into-ukrainian/1680aca358> (дата звернення: 15.08.2025).
5. Модель «Барнахус»: загальна характеристика і впровадження в Україні : зб. мат-лів із впровадж. моделі «Барнахус» в Україні. Глобальний сайт ЮНІСЕФ. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/model-barnahus-implementation-ukraine> (дата звернення: 15.08.2025).
6. Барнахус / Зелена кімната. Захист прав дитини. *Реферативно-науковий журнал*. 23.02.2024 р. URL: <https://expertize-journal.expert-nazarov.com/zovnishni-novyny/11508-barnahus-zelena-kimnata-zahist-prav-ditini> (дата звернення: 15.08.2025).
7. Проєкт Ради Європи «Захист прав дітей під час війни та в післявоєнний період в Україні» оголошує тендер на послуги міжнародних консультантів у сфері захисту та дотримання прав дітей під час війни та в післявоєнний період. 21.03.2023 р. Офіс Ради Європи в Україні : офіц. сайт. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/Проєкт-Ради-Європи-«Захист-прав-дітей-під-час-ві-1> (дата звернення: 15.08.2025).